

Uitvaart vroeger en nu

Van aanspreker tot ceremoniemeester

Een uitvaart blijft doorspekt met tradities en rituelen. Toch ging het er vroeger heel anders aan toe als iemand was overleden. „De stoet liep altijd drie rondjes om de kerk om de duivel te misleiden.”

De uitvaartzorg zag er twee eeuwen geleden heel anders uit. Mijndert Rebel van Rebel's Begrafenisonderneming in Huizen, winnaar van de Klantgerichtheidsprijs 2012, kan putten uit een lange familiegeschiedenis. „Mijn familie had eigenlijk een schildersbedrijf. Traditioneel was daarin 's winters minder werk dan in het voorjaar en de zomer. Daarom werkten de familieleden 'bij' als 'aansprekers': ze gingen langs deuren om te vertellen dat een dorpsgenoot was overleden. Langzaam begon de familie steeds meer te regelen wat betreft de uitvaart en ontstond in 1815 een van de eerste begrafenisondernemingen van Nederland. Inmiddels zijn we acht generaties verder.”

Duivel verjagen

Een begrafenis was vroeger een ceremonie vol tradities en bijgeloof. „De overledene werd altijd thuis opgebaard en alle gordijnen moesten dicht”, vertelt de uitvaartondernemer. „De burens werden er ook bij betrokken, daar konden verre familieleden en kennissen terecht als er geen plaats was in het huis van de overledene. In het huis zelf werden alle spiegels afgedekt, onder meer omdat de overleden ziel andere zielen met zich mee zou kunnen trekken. Ook moest de stoet altijd drie rondjes om de kerk lopen om de duivel te misleiden. En ook het geluid van de klokken zou de duivel verjagen, zodat hij geen vat kreeg op de ziel van de overledene.”

Rebel's aansprekers gingen langs deuren om te vertellen dat een dorpsgenoot was overleden.

Verder was het verschil in afkomst duidelijker bij de begrafenis, vertelt Rebel. „De uitvaartmedewerkers droegen bijvoorbeeld bij rijke families luxere kostuums met zilveren versiersels op de jas.”

Ondersteunend

Lange tijd verliepen uitvaarten volgens een vast patroon. Rebel: „In de tijd van mijn opa, nog geen 25 jaar geleden regelde de uitvaartonderneming alles. Een begrafenis verliep vaak volgens een vast patroon en er was – bij wijze van spreken – keuze uit twee kisten: massief eiken of spaanplaat met eiken fineer. Nu zie je dat onze rol verschoven is naar ondersteunend en dat families de laatste hand hebben in beslissingen. De familie wil overal bij betrokken zijn. Van de muziekkeuze en het ver-

Het oude en nieuwe pand van Rebel's Begrafenisonderneming in Huizen.

voer tot aan het sluiten van de kist en de nazit. Wij zijn nu een soort ceremoniemeesters. Ik vind het dankbaar werk, waarin je veel kunt betekenen voor mensen die een moeilijke tijd doormaken.”

Tradities

Hoewel er nog steeds vaste tradities zijn, is er een groot verschil in details. Rebel: „Dat kan omdat er de laatste jaren veel meer mogelijk is. Een eco-kist omdat iemand begaan was met het milieu, een bekende violiste laten spelen omdat de overledene van haar muziek hield: begrafenis worden steeds persoonlijker. Toch blijft het vaak een vast ritueel met tradities, alleen weten mensen vaak niet meer wat de tradities ooit voor betekenis hadden.”

Rebel's Uitvaartonderneming, familiebedrijf dat al sinds 1815 bestaat, won de Klantgerichtheidsprijs 2012.

